

09 IJspret in en om Gaastmeer

Inleiding

Het is al vele jaren lang kommer en kwel als het om winters met sneeuw en vooral ijs gaat, dus dachten we bij Werkgroep Oer De Gaastmar: laten we op zoek gaan in het verleden, zodat we in elk geval van digitale ijspret op de website kunnen genieten. Maar tot onze verbazing kregen we in februari 2021 toch nog een paar dagen waarop er geschaatst kon worden op natuurijs. In dit verhaal over ijspret van vroeger kunnen we gelukkig dus ook de actualiteit aan bod laten komen. De inhoud van dit verhaal hebben we ontleend aan oude krantenberichten, gesprekken met Gaastmeeders en eigen herinneringen.

Douwe de Jong van boerderij West-Indie aan de Grons ging graag met de belside naar wedstrijden kijken; foto omstreeks 1950 bij Hindelopen

Hindelopen 1838

Als er ijs ligt beleef je nergens zoveel ijspret als in Friesland. Dan is het echt Fryslân boppe. Dat ze er vroeger ook wat van konden, is te lezen in dit artikeltje uit de strenge en lange winter van dat jaar in de Leeuwarder Courant van 20 februari 1838.

HINDELOOPEN, den 13 Februarij. Gisteren en heden hadden wij het genoegens ons te mogen verlustigen in een schouwspel, dat door deszelfs zeldzaamheid ieder, die er ooggetuige van was, verrukte

De Zuider Zee, die gedurende dit seizoen, zoo ver het oog reikt, geheel met ijs bezet is, bood sedert eenige dagen in de nabijheid dezer stad, de gelegenheid aan, een volksfeest te doen plaats hebben, hetwelk men met regt mag zeggen aan Vriesland bijzonder eigen te zijn, namelijk een wedloop op schaatsen.

Vier en zestig personen dongen naar den uitgeloofden prijs en premie, van welk getal den eerstgenoemden dag 16 overig bleven.

Heden werd de strijd voortgezet, en het mogt aan Durk Jisses van der Wal, oud 25 jaren, van Workum, gelukken, den prijs te behalen, bestaande in eene fraaije en zware zilveren tabaksdoos; terwijl de premie, zijnde eene dito vork en lepel, aan Klaas Althusius, oud 27 jaren, van Gaastmeer, ten deel viel.

Door het schoonste winterweder uitgelokt had zich telkens eene ontelbare schaar, zoo te voet en op schaatsen als met arrensleden, uit de environs op de bevroren waterbaan vereenigd, waar een aantal tenten was opgeslagen, zoo ter bekoming van ververschingen, als andere artikelen van handel, met name gewerkt goud en zilver; van welk laatste, tot een aandenken aan deze gebeurtenis, door een groot aantal werd gebruik gemaakt.

De aanleggers en bestuurders van dit feest verschaften aan velen een vermaak, waartoe de gelegenheid zich uiterst zelden voordoet, de belangstelling dus te grooter

wordt, en hetwelk bij ieder, die hetzelfde bijwoonde, zonder twijfel eene aangename herinnering achterlaat.

Het gaat weliswaar over Hindelopen, maar Gaastmeer is ook vertegenwoordigd: een tweede prijs bij het hardrijden voor Klaas Althuisius uit Gaastmeer. De naam Althuisius is in die tijd niet onbekend in Gaastmeer. De inwoners met die naam zijn nazaten van Johannes Althuisius, die hier van 1709 tot 1739 predikant was. Klaas is een achter-achter-kleinkind van hem. Als hij de tweede prijs in Hindelopen wint, is hij 27 jaar en schippersknecht. Hij woont in Gaastmeer, waar zijn vader timmerman is. Maar aan het eind van dat jaar zal hij trouwen met een weduwe van dezelfde leeftijd uit Oosterzee en zich daar vestigen als schipper en koopman. Waarschijnlijk wordt hij turfschipper en -handelaar, want er is een notarisakte van hem te vinden, waarin sprake is van het afsluiten van een turfcontract.

Schaatskampioenen uit Gaastmeer

Maar het verhuizen van Klaas betekent niet het einde aan de schaatskampioenen uit Gaastmeer. Met enige regelmaat is er een Gaastmeerder in de uitslagenlijsten van schaatswedstrijden terug te vinden. In februari 1870 is van een hardrijderij voor paren in Sneek ene Helena Put uit Workum vermeld als winnares van de eerste prijs van f 150,--, samen met haar schaatspartner Okke van der Wal. Maar een week later verschijnt er een artikeltje, waarin dit geredigeerd wordt: de winnares was niet Helena uit Workum, maar Wilhelmina Put uit Gaastmeer. Ze is 19 jaar oud en de dochter van Pieter Put, de rijswerker. En wat een enorme prijs, al moest je die dan met z'n tweeën delen. In die tijd verdiende een arbeider f 1,-- tot f 1,25 per dag, als hij werk had. In februari 1879 zal haar broer Hendrik uit Gaastmeer de eerste prijs van een parenwedstrijd in Parrega winnen, maar die prijs bedraagt niet meer dan f 25,--.

Schaatsen op de Lysige Seize, vlnr Rein Hoogterp, Wieb Westra, Joh. Haanstra en Jelle Westra rond 1950

Pieter Hof, de turfschipper, wint in januari 1908 een hardrijderij in IJlst en in 1914 wint hij in Stavoren de eerste prijs van f 15,--.

Op 20 februari 1954 wordt in Heeg voor het eerst een langebaanwedstrijd georganiseerd en twee jonge, sportieve kerels uit Gaastmeer binden de redens onder en gaan er op af. Ze hebben eerst nog even de koeien gemolken of een partijtje paling afgeleverd natuurlijk, want het werk gaat voor het meisje. En wat denk je? De eerste prijs die dag in Heeg is voor Tjipke van Netten en nummer drie wordt Age Clossen, allebei uit Gaastmeer dus. Het jaar daarop zal Jeen van den Berg met

de eer gaan strijken. En in december 1956 wint Age de eerste prijs van de ijsclub Heeg.

We hebben uit de krantenverslagen alleen de eersteprijswinnaars uit Gaastmeer genoemd, want anders zou het wel een erg lang overzicht worden. Het valt overigens op, dat vroeger ook lang niet elk jaar geschaatst kon worden. Laat dat ons een troost zijn, al is het een schrale.

Berend Hof

Een aparte vermelding in dit stukje over ijspret komt toe aan de grootste schaatskampioen die Gaastmeer gekend heeft: Berend Hof (1920-2008). Van 1933 tot 1950 is hij een van de grote kortebaanschaatsers van Friesland en zelfs van Nederland. Hij wint veel eerste prijzen, wordt drie maal Fries kampioen en in 1941 Nederlands kampioen. Berend Hof won ook veel tweede prijzen en men verdacht hem ervan, dat hij nogal eens een prijs 'verkocht': als hij de finale bereikt had zijn tegenstander tegen betaling laten winnen. Hij emigreerde in 1950 naar Amerika en toen hij in 1970 met vakantie in Gaastmeer kwam, werd hij door de krant geïnterviewd en gaf hij toe, dat hij ' 'n soad forkocht' had. Maar zoiets kwam bij het kortebaanschaatsen wel vaker voor. In dat interview zegt Berend ook, dat zijn snelste tijd 14,3 seconden was, maar dat zal dan wel aan de tijdwaarneming gelegen hebben, want tegenwoordig rijden ze niet zo snel.

Kortebaanwedstrijden worden sinds ongeveer 1800 in Friesland georganiseerd, maar maken sinds 1924 ook deel uit van de officiële wedstrijdkalender van de KNSB. Het is een wedstrijd over 160 meter zonder bochten. Op de vorige kunstijsbaan Thialf van Heereenveen was er een mogelijkheid om zo'n baan uit te zetten. In het verlengde van de start liep de baan namelijk rechtdoor naar buiten en men zette bij het kortebaanschaatsen grote deuren open, zodat er een rechte baan van 160 m ontstond. Maar bij de verbouwing verdween deze mogelijkheid. Dat betekende, dat de wedstrijd hierna alleen op natuurijs verreden kon worden, omdat er geen kunstijsbanen meer waren, waar je een baan van 160 m zonder bocht kon uitzetten. Totdat de kunstijsbaan van 5 km lengte in Biddinghuizen in 2007 werd aangelegd. Sinds dat jaar wordt daar de NK-kortebaan gehouden, tenzij er natuurijs is, want dan kiest men een andere locatie. Aan deze wedstrijden doet tegenwoordig een groot deel van de top van de langebaansprinters mee. In de afgelopen jaren waren de winnaars Jesper Hospes, Dai Dai Ntab en Michel Mulder.

Berend Hof tijdens het NK kortebaan in 1941, toen hij Nederlands kampioen werd

Piksjitte

Een heel oud spel op het ijs, dat meestal door een groepje oudere mannen werd gespeeld. Je ziet het tegenwoordig nauwelijks meer, maar de meeste oudere

Gaastmeeders hebben het in hun jeugd nog wel zien spelen. Maar niemand kan precies vertellen wat de spelregels zijn. Het spel wordt gespeeld met een zogenaamd pikhout, een stuk hout met lood verzwaard, dat over het ijs naar een ander stuk hout gegooid wordt, waar elke speler een cent op gelegd heeft. Je moet met je pikhout dat houtje zien te raken, zodat er centen op het ijs vallen. Afhankelijk van kop of munt, komt een afgefallen cent aan de ene of de andere speler toe. De omvang van de spelersgroep is variabel, niet te groot of te klein, zo van vier tot acht is het mooist. Ze konden er uren mee bezig zijn met als resultaat dat het verschil tussen de grootste winnaar en de grootste verliezer in de regel enkele centen was. Maar je was mooi van de straat en op een plezierige manier bezig, zodat we dit ook onder het ijsvermaak rekenen. Johannes Attema, in de wandeling Johannes Potsje genoemd, was een echte grappenmaker. Hij was schilder van beroep, die ook nog op paleis Soestdijk gewerkt had. Maar daar was hij mee gestopt, want elke keer in de houding springen met de kwast in zijn hand als hare majesteit voorbij kwam, dat stoorde hem teveel in zijn werk, zo beweerde hij. Hij woonde daarna in zijn geboortedorp Oudega, maar verhuisde naar Gaastmeer. Hij was een fervent piksjitter. De vrouw van medespeler Floris de Vries had een mooi zwartfluwelen zakje gemaakt om het pikhout in te bewaren. En Johannes Potsje schilderde hier een grote D op. Waarom een D, vroegen ze hem. Wel, zei hij, dat is de D van Diaconie.

Pikhout, van voren gezien

Pikhout in actie, op weg naar het doel

IJclub Gaastmeer

Veel dorpen en steden hebben ijsverenigingen of ijsclubs, maar die vind je in Gaastmeer niet. Dat is overigens niet altijd zo geweest. In de LC van 6 februari 1879 vinden we namelijk een aankondiging van een hardrijderij voor mannen en vrouwen, georganiseerd door IJclub Gaastmeer. Er mogen alleen rijders aan meedoen, die dat jaar nog geen prijs gewonnen hebben. Een club met een sociale inslag, dus. De hoofdprijs is 25 gulden. De winter daar op, maar nog in hetzelfde kalenderjaar, namelijk op 23 december, organiseren ze weer een wedstrijd met als hoofdprijs een gouden horloge. Van deze ijsclub is, behalve de korte berichten in de kranten, niets terug te vinden in archieven of overleveringen. In januari 1881 staat bij de aankondiging van een wedstrijd, dat je je moet inschrijven bij Thomas Nijdam. Die is dan kastelein in de herberg en dat zijn in die tijd de gebruikelijke organisatoren van schaatswedstrijden. Het laatste bericht van onze ijsclub dateert van 22 januari 1885 over een hardrijderij voor mannen met als hoofdprijs 50 gulden. Daarna is niet meer van een ijsclub in Gaastmeer vernomen.

Niet alleen heel vroeger

Maar dat wil niet zeggen, dat er daarna nooit meer schaatswedstrijden georganiseerd zijn. Als het schaatsweer is, zijn er voldoende vrijwilligers te vinden die de handen ineen slaan om er iets leuks van te maken. Neem bijvoorbeeld de winters van 2008 en 2012. Er kon toen enkele weken geschaatst worden en op de Wijde Sloot werd

een baantje geveegd dat 's avonds verlicht werd met bouwlampen. De ijswegencentrale had toen al een prachtig baantje uitgelegd op It Piel, waar de

2010: Bertus en Trudy Roodhof en Dieuwke en Wypke Attema

'wandeldames' dagelijks hun rondjes reden in plaats van de wandeling over het Brattepaed. En op De Poel werd, vanwege de harde wind op It Piel, een wedstrijd georganiseerd voor jong en oud, bestaande uit een estafette van schaatsers en priksleeërs. Anneke Hoogterp, Bertus Roodhof, Siemen Terpstra en Wypke Attema werkten hier aan mee. Trouwens, als er in Gaastmeer iets te beleven valt, zoals een winter met schaatsijs, zijn er genoeg vrijwilligers te vinden die een handje willen uitsteken.

Vooraf het laatste schaatsweekend van 2012 was onvergetelijk. Het zou er om spannen of de Elfstedentocht dat jaar zou doorgaan, maar op het laatste moment werd die afgelast. Het leek wel of heel Friesland toen zelf maar was gaan schaatsen. De ijswegencentrales uit de omgeving hadden banen geveegd die op elkaar aansloten, zodat je lange tochten kon maken. De Ynthiemasloot was afgezet met takken vanwege een windwak, zodat men de route over de Wijde Sloot moest nemen als je van Heeg naar Workum of terug wilde. Dat leverde in ons dorp natuurlijk een drukte van belang op, maar ondanks die grote hoeveelheid mensen was er geen wanklank te horen, alleen maar gezelligheid. Het zonnetje scheen, er stond bijna geen wind en de temperatuur lag net onder nul, het zou na het weekend gaan dooien. Wat een feest.

Wedstrijd op Het Hop

IJsclub De Brekken uit Oudega organiseerde in de vijftiger jaren een kortebaanwedstrijd op Het Hop voor het dorp Sandfirden. Het zou een officiële kortebaanwedstrijd worden volgens de KNSB-regels, waar alleen leden van bij de bond aangesloten ijsverenigingen aan mochten deelnemen. Tjipke van Netten uit Gaastmeer had ook ingeschreven, wat een tegenvaller was voor de plaatselijke favorieten, want hij kon erg hard schaatsen. Maar daar bedachten ze iets op: hij was geen lid van een vereniging en mocht dus niet meedoen. Die snelle man uit Gaastmeer konden ze missen als kiespijn en als hij werd uitgesloten, konden ze van hem in elk geval niet verliezen. Maar het bestuur haalde een oude afspraak uit de notulen: als je verkering had met een meisje uit het dorp, dan mocht je meedoen, ook als je geen lid was. En Tjipke had verkering met Trienke Groenveld uit Sandfirden. De bofkont. Hij kon dus niet geweigerd worden. Hij bereikte de finale van vier rijders en versloeg vervolgens Meine Ykema, Grutte Meine, van Sandfirden. Daarbij had Tjipke nog een hobbel te nemen, want het talrijke publiek was op de hand van het

eigen volk en zag Tjipke als grote tegenstander. Maar ondanks dat won hij de eerste prijs. Met die verkering is het gelukkig goed afgelopen. Met weemoed denken we nog terug aan de snackbar op de Munkedyk, die Trienke jarenlang gerund heeft en waarvoor haar man de paling rookte en de haring schoonmaakte.

IJswegencentrale

In de Friese encyclopedie lezen we, dat de Friese ijswegencentrale is opgericht in 1886 om de ijswegen in Friesland te beheren, het vernielen van het ijs door stoomboten te voorkoken en het afstromen door de zeesluizen tegen te gaan.

Destijds waren ijswegen niet alleen van belang voor schaatsenrijders in hun vrije tijd, maar ook noodzakelijk voor het uitvoeren van verschillende beroepen. Denk bv. aan melkvaarders, bodes en bezorgers van levensmiddelen en andere producten aan de verspreid liggende boerderijen. Elke boerderij in Friesland was immers over het water, dus ook over het ijs, bereikbaar .

Na de Tweede Wereldoorlog richtte men zich vooral op de sport en de recreatie. Er zijn in Friesland 22 ijswegencentrales, die zijn aangesloten bij de Friese IJsbond. Met elkaar omvatten ze heel Friesland en kunnen ze zorgen voor veilige en goed onderhouden schaatsroutes. Het rayon Gaastmeer is een van de 15 rayons van de Stichting IJswegencentrale Sneek – Wymbritseradeel – IJlst. In ons rayon is Eelco Leenstra rayonhoofd, Harm Jelle Zeilstra is assistent-rayonhoofd en Klaas Brouwer, Pieter Hoogterp en Wybe Leenstra zijn adviseurs, terwijl Wybe ook het contact onderhoudt met de Stichting Alvemarren. Voorheen hebben Wiebs Leenstra, Jan Zeilstra en Folkert Leenstra die functies jarenlang gehad.

In 2021 kon de ijswegencentrale weer eens actief worden. Er lag sneeuw op het ijs, zodat ze met de baanveegmachine de baan konden aangeven. Als er geen sneeuw ligt, doen ze dit met takken die in een gaatje in het ijs gestoken worden. Om wakken of zwakke plekken aan te geven, gebruiken ze liggende takken en tegenwoordig ook wel rood-wit lint. Dat het dit jaar maar net kon, bleek wel op vrijdag toen de baan uitgezet werd, want Eelco ging als baanveger, met de veegmachine, in de haven van Gaastmeer door het ijs. Dat was even schrikken natuurlijk, maar toen de drenkeling druipend maar veilig op de kade stond, toch ook weer aanleiding voor pret, want ook op het ijs geldt: geen groter vermaak dan leedvermaak. En 's avonds deed ook de veegmachine het weer. In elk geval lag er ook dit schaatsjaar weer een mooi baantje over de Wijde Slot en It Piel, dank zij onze ijswegencentrale.

De ijsveegmachine wordt weer opgevist, februari 2021

Soms doet de ijswegencentrale meer dan het verzorgen van een veilige en goed onderhouden schaatsbaan. In 1987 ontstond het idee om samen met de ijsvereniging De Brekken uit Oudega een nieuwe toertocht te organiseren. Een rondje Brekken, Ringwiel, Hop, Grons, Ynthiemasloot, Zandmeer met als start- en

finishplaatsen Oudega en Gaastmeer. Het jaar daarop was een mooie winter met prachtig natuurijs, maar het kwam er niet van die tocht te houden en in de jaren daarna is er ook nooit meer van gekomen.

Elfstedentocht

Voor zover we hebben kunnen achterhalen, zijn er helemaal niet zoveel Gaastmeeders die de Elfstedentocht uitgereden hebben, die dus een kruisje hebben. Vanaf de vijftiger jaren van de vorige eeuw zijn dat Tjitte de Boer, die in 1954 als zeventienjarige de tocht uitreed, Jan de Jong, Gerrit Renema en zijn zus Biny, Wiebs Leenstra, Evert Gerritsma, Age Cnossen en Joke Wittenberg. Van hen zijn de meesten reeds overleden.

Ijszeilen in Gaastmeer rond 1915

Er zijn er wel meer die het graag willen, maar die geen kans krijgen, omdat ze geen lid zijn van de Elfstedentochtvereniging en er een ledenstop is. Als ze de kans krijgen, rijden ze de tocht op eigen gelegenheid, op een andere dag dan de officiële. Van zo'n tocht doet Eelco Leenstra verslag.

Ik werd op 2 januari 1997 opgebeld door Douwe de Jong uit Wolsum (de zoon van Baukje de Jong) dat hij de volgende dag met een groepje een Elfstedentocht wilde rijden en of Eelco meeding. Die had het eigenlijk te druk, maar Douwe bood aan hem na werktijd te komen helpen en 's avonds om acht uur waren ze klaar. De volgende ochtend om vier uur was het verzamelen bij Douwe, waar zijn vrouw Marijke een grote pan macaroni met veel uien had klaargemaakt. Eelco lust helemaal geen uien, maar als je een Elfstedentocht wilt rijden, moet je niet zeuren, maar eten en gaan. Behalve Douwe en Eelco waren er ook Klaas Bakker van de Ynthiemasloot, Piet Haytema en Jelle Zeilstra. Ze vertrokken naar Leeuwarden omdat ze de officiële route wilden rijden, dus met start en finish in Leeuwarden. Al voor Sneek moest Klaas een van zijn vier broeken uittrekken, want ondanks de kou bleken vier broeken toch wel wat teveel van het goede. In Workum kon Jelle niet verder en nam hij de route naar huis. Die had duidelijk te weinig gegeten. Vanaf Workum hadden ze tegenwind en toen ze uren later in Franeker aankwamen, waren er mensen langs de kant die vroegen, of ze in Leeuwarden gestart waren. Want dat waren de echten, nou ja, op die van de volgende dag na. Ze werden hartelijk toegejuicht. Het stuk van Franeker naar Bartlehiem was een eind zonder eind. Daar was het motto: blik op oneindig, verstand op nul en rijden. Maar daarna ging het weer een stuk vlotter, zeker op de terugweg van Dokkum. 's Avonds om ongeveer acht uur kwamen ze aan

op de Bonkevaart, waar hun vrouwen al stonden te wachten. Maar zij waren niet de enigen: een grote groep journalisten van tv, radio en de krant om hen te interviewen. Het leek wel of ze de echte tocht gereden hadden. Hierna nog even naar McDonalds, want zo'n lange tocht maakt hongerig. Toen Eelco 's avonds thuis kwam, zag hij zichzelf op tv, wat natuurlijk ook een belevenis is.

Zo'n niet-officiële tocht is ook gereden door Ulbe Jan de Jong en zijn zus Marijke (zefs driemaal in één week) en Heine Deelstra. Misschien zien we iemand over het hoofd, bij voorbaat excuus, maar dat hopen we dan te horen. Een tocht zonder kruisje, maar wel net zo lang als de echte en dan zonder veel toejuichingen van het publiek, dus misschien wel zwaarder. Als je het geheel van deze helden en heldinnen overziet, wat konden ze daar aan de Grons dan goed schaatsen.

Alvemarrentocht

De Elfstedentocht is dan wel groter, maar voor Gaastmeer is de Alvemarren veel belangrijker. Hij voert namelijk over de Wijde Sloot en onder de brug door, dus dwars door het centrum van het dorp. De tocht wordt georganiseerd door onze IJswegencentrale, samen met die van Sloten. Hij is 70 tot 120 km lang, afhankelijk van de berijdbaarheid van meren en vaarten, en voert langs de elf meren van de Zuidwesthoek. Start en finish zijn in Sneek, bij de waterpoort. De tocht is voor het eerst gereden in 1940 en tot en met 1997 in totaal 12 keer gehouden. Het is alleen een toertocht, dus er is geen wedstrijd aan verbonden, tot verdriet van velen. Het aantal deelnemers bedroeg in 1985 meer dan 20.000 en toen dreigde de tocht aan zijn eigen succes ten onder te gaan. Vanaf dat jaar wordt het aantal deelnemers beperkt tot 12.000. Tijdens de tocht van 1986 was er in Gaastmeer enige consternatie. Bij Wiebs Leenstra voor het huis lag zijn skûtsje afgemeerd en dat was een prachtige plek om even uit te rusten, totdat het ijs brak en er ongeveer 20 schaatsers te water raakten. Gelukkig kon ieder weer snel op de kant komen, maar natuurlijk met een nat pak. Bij Tsjikke en de burens konden ze onder de douche en droge kleren krijgen en al die kleren zijn in de dagen daarna weer netjes teruggebracht.

Alvemarrentocht 1940, vlnr:

Bovenste rij: Aal de Boer, Jetze Leenstra, Sietske Frankena, Pieter v.d.Goot, Hinke de Groot

Tweede rij: Berend Hof, Hinke Frankena, Rint Bakker, Abe Bakker

Derde rij: Joh. Wildschut, Berend Fortuin

Vooraan: Klasina Atsma, Klaas Terpstra, Jeltje de Groot, Willem Atsma

De ijszeiler van Bertus Roodhof

Bertus Roodhof heeft in zijn leven heel wat afgezeild, want hij was amateur-wedstrijdzeiler en schipper op de bruine vloot van beroep. Dat gebeurde vooral in het zomerseizoen, maar als er 's winters voldoende ijs lag, pakte hij zijn ijszeiler. Een echte DN, een wedstrijdklasse. Die ijszeiler heeft 18 jaar lang op zolder of in de schuur liggen wachten op betere tijden. Voordat Bertus twee jaar geleden overleed, had hij aan Heine Deelstra gevraagd of hij, als het ooit weer eens echt winter zou worden, zijn ijszeiler weer zou willen optuigen. En dat gebeurde tijdens die enkele ijsdagen in 2021. De ijszeiler moest eerst in elkaar gezet worden, maar alle onderdelen waren aanwezig, zodat dit goed lukte. Op de Grote Gaastmeer zeilden Heine en Gerard Burgers enkele rondjes. Er stond niet veel wind, maar zo'n DN haalt dan toch wel 40 km per uur, bij veel wind wel 100. Het is heel gaaf, maar je moet wel een valhelm opzetten, want het is niet ongevaarlijk. Trudy Roodhof kreeg er de tranen van in de ogen, maar ze vond het ook erg mooi op deze manier aan Bertus herinnerd te worden.

*De ijszeiler van Bertus Roodhof
met Heine Deelstra en Gerard Mulders*

Ijsverdriet

Natuurijs is mooi, maar het levert niet alleen pret op, Het gaat ook weleens minder goed. Afgelopen winter, waarin we een paar dagen konden schaatsen, was op het nieuws te horen, dat 40.000 mensen een behandeling van de huisarts of het ziekenhuis nodig hadden. Veel gebroken polsen en benen en hoofdletsel, maar in 2.000 gevallen was een ziekenhuisopname nodig. Grote getallen, waarbij we ons afvragen of schaafwonden ook meegeteld zijn. Die grote getallen verhogen natuurlijk het dramatisch effect, maar het is duidelijk dat schaatsen niet zonder gevaar is, net als alle andere vormen van vervoer. Het kan nog erger, zoals bij hulppredikant Gerard Skeper uit Woudsend. Hij was hulpprediker in Oudega en ging van daar op Eerste Kerstdag van het jaar 1859 op de schaats naar Gaastmeer om daar een preekbeurt te vervullen. En op de terugweg reed hij bij de molen van Hantsje van der Meer, in de bocht van Idzega, in een wak en verdrong.

Op 18 januari 1904 overkwam Gaastmeer wel een heel speciaal ongeval. De dooi was ingevallen na een strenge winter en de Zuidwesten wind jaagde de ijsschotsen

naar Vissersburen. Het konijneneiland lag er toen nog niet, zodat het ijs op de wal gestuwd werd en daar twee huizen vernielde. Het gebeurde overdag, want uit de overlevering kennen we het verhaal, dat het gezin net aan de maaltijd zou beginnen.

Wurkgroep Oer De Gaastmar

Bronnen

- Digitaal Archief Kranten op internet (Delpher)
- Gerrit Gerritsma e.a.: 'Heech en de Hegemers', Bolsward 1987
- J. en C. Walinga: ' Skoskerinne troch de tiid', Oudega 2000
- Enkele relevante internetsites, zoals over de Friese IJsbond en het piksjitte